

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BOZZOVICA

POŠILJA : IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Leto: 4.

Št. 110

7. maja 1944.

Druga Jugoslavija in praznik dela

Nekaj dni po zahrbtnem in zločinskem udaru Hitlerjevih banditov je Prva Jugoslavija prenehala živeti. Slovenijo sta si po Judeževu razdelila Hitler in Mussolini. Na Hrvaškem so morilci in fašistovski plačenci ustanovili germansko-laško kolonijo pod imenom "Nezavisna Hrvatska Država", v Srbiji se je Nemcem ponudil general Nedić. S temi dogodki je bila Prva Jugoslavija pokopana. V formalni kontinuiteti je sicer živela v begunstvu še dalje, ali njeni zastopniki niso bili bolj modri od onih v domovini, ki so pokopavali Jugoslavijo z nemškim bodalom na grlu in fašistovskim nožem v hrbtu.

V emigraciji pa se je krčevito ohranila in jačala kontinuiteta preprirov, zajedljivosti, brezdelja in breznačrtnosti. Noč in dan so skrbni žlobudravci modrovali, sejali, zasedali, politizirali, se kregali in prepirali — storili pa niso ničesar. Vestno in skrbno so jih posnemali vsi ostali jugoslovanski državljani v civilu in uniformah. Kavarne, hotelski holi, beznice in kantine, menaže in vežbališča; povsod so regljali — jeziki. "Državna politika" se je prelivala od predsednika vlade pa vse do zadnjega uradnika in redova. Z jeziki in modrovanji so vsi reševali — Jugoslavijo.

Kaj smo storili; kaj smo ustvarili v teh treh letih emigrantskega življenja?

Naša bilanca ni samo pasivna, pač pa je naravnost bankrotska. Jugoslovanska vlada je prišla v tujino z velikim restižem, čeravno je kapitulacija močno omadeževala, njen ugled. Vlade so se menjavale ugled Jugoslavije — v kolikor ga je predstavljala emigracija — pa je drčal navzdol in je pod današnjo taktirko zdrknil na popolno ničlo. To so dejstva, ki jih lahko prezira samo popolni slepec ali pa tisti, ki bolj ceni zlato in oblast kakor pa življenje in srečo svojega naroda.

V tem emigrantskem življenju smo bili posebno Slovenci deležni posebne pažnje in bratske ljubeznivosti. Hvala Bogu! Uradni slovenski delež nad popolnim skrahiranjem je tako neznaten kakor je absoluten za srbski del. Srbska hegemonija v emigrantski Jugoslaviji je ravno tako popolna, kakršna je bila 1.1914 v takratni kraljevini Srbiji...

Ali na obzorju se kažejo obrisi nove Jugoslavije, Jugoslavije štev. 2, ki ne bo neka retuša ali zboljšanje Jugoslavije štev. 1, pač pa nekaj popolnoma novega, novega ne samo na vrhovih, pač pa novega tudi v sami vodilni zamisli. Druga Jugoslavija, ki jo imajo

v mislih junaški bojevniki v domovini in ki so s svojo krvjo že zabetonirali njene temelje, ne bo samo politično-čisto nova tvorba, pač pa tudi socialno. Socialna pravičnost in socialna odgovornost bosta postavljeni na prvo mesto.

Delo, ki je v Jugoslaviji štev. 1 pri mnogih predstavljalo samo nujno zlo, bo dobilo svojo ponovno posvetitev. Delo, ki so ga mnogi zamenjavali z besedico "zarada", se bo otreslo tistih umazanih privevkov: goljufije, kraje, nemoralnih provizij, oderuštva, posredovanj in vseh ostalih ciganskih navlak, ki so našle v Jugoslaviji štev. 1 tako rodovitna tla. Čaršija in z njo povezana oblast podkupljivosti, denarnega diktata, odpiranje in zapiranje državnih in javnopravnih blaganj z edino kvalifikacijo "našega čovjeka" bo postavljena zopet na tisto mesto, kamor spada. Druga Jugoslavija bo pomedla s puhloglavimi protežiranci, z zločinskimi "porodičnimi vezami", z ministrskimi in generalskimi ženitvami, ki so v Jugoslaviji štev. 1 ustvarjale in jamčile karijere. Pomedla bo z rojstnimi listi, ki so odpirali in zapirali vrata pravici in poštenosti; pomedla bo z bedastimi verskimi rubrikami, ki so enega postavljale na prvo mesto, drugega pa zapostavljale. Pomedla bo z blaziranimi domišljavostmi "gospodskega ljudstva" in pognala bo gizdalinsko prismođerijo, ki posnema po zunanosti zahod, po duhu in srcu pa spada med azijate. Pomedla bo s fabriko številnih državnih upokojencev, ki so s 40 leti starosti izkazovali 42 let državne službe. (V knjigi "Naši pensioneri" je takih in podobnih slučajev navedenih nekaj ducatov). Pomedla bo s političnimi špekulanti, ki so svoje hlapčevske strankarske agitatorske usluge prodajali vsaki stranki in pomedla bo tudi z nesposobnimi, arogantnimi, korumpiranimi in bedastimi puhloglavci, ki so jih sejali njih mogočni partijski gospodarji po vseh odgovornih državnih službah doma in v tujini...

Ta II. Jugoslavija bo odprla vrata na široko sposobni, delavni, vestni, pošteni in visokomoralni mladini, ki danes s svojo lastno krvjo, neomejenim požrtvovanjem in samozatajevanjem v jugoslovanskih gozdovih in gorah obnavlja moralne tradicije slavne jugoslovanske preteklosti. Današnji jugoslovanski bojevniki so naši jutrišnji delavci in obnovitelji.

Temu delu in tem nosilcem mlade delavne Jugoslavije, ki jo ustvarja N.O.V., je letošnji praznik dela, praznik II. Jugoslavije.

SVOBODNA TRIBUNA

LONDONSKO PISMO

London, 25. aprila 1944.

Vem, da vse številne čitatelje in prijatelje "Bazovice" danes najbolj zanima vprašanje takozvane jugoslovanske krize. Razne izjave merodajnih ljudi so gotovo tudi tam med vami samo še bolj zamotale že itak zavozljano štrono "uradne" jugoslovanske politike. Pod to uradnostjo razumemo tu vprašanje sedanje Purićeve vlade, ki je v bistvu čisto srbiljska vlada oziroma vprašanje priznanja fakične vlade v Jugoslaviji. S tem "uradnim" vprašanjem se danes z isto vnemo ukvarjajo Britanci kakor Rusi in Amerikanci.

Še pred kratkim so šli zavezniški napori za tem, da bi se na nek način premostil prepad med maršalom Titom in kraljem Petrom. Po zadnjih izjavah in govorih kralja Petra pa logično sledi, da na srbiljski strani nimajo prav nobenega razumevanja za jugoslovanske potrebe in se je tudi kralj Peter popolnoma vtesnil v ogrado samosrbske politike. Tukajšnji politični krogi so prepričani, da se je kralj Peter že kar sam po sebi odpovedal Jugoslaviji in da govori o njeni bodočnosti samo še v kolikor je to politično nujna potreba. Purić & Co. se zavedajo, da je neobhodno potrebno firmo obdržati kakor je tudi potrebno še zanikati Nedića, da bi se obdržala oblast. S padcem "jugoslovanske firme" bi seveda propadla tudi oblast, kajti neke srbske vlade zavezniški ne bi priznali. Na drugi strani je pereče vprašanje priznanja Titove vlade, katero najbolj podpira Purić & Co. z narekovanimi izjavami, ki jih je zavezniška javnost sprejela zelo negativno. Te izjave so mnogo vplivale, da se je naziranje o vprašanju priznanja Titove vlade močno nagnilo na stran narodno-osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji. To smo najboljše ugotovili v razgovorih s tistimi političnimi osebnostmi v Londonu, ki so doslej vztrajno zagovarjale načelo kontinuitete.

Kljub takemu stanju so še vedno na dnevnem redu razne rešitve. V glavnem prevladuje mnenje, da je neobhodno potrebno najti vsaj začasno solucijo. Zato se še vedno vztrajno goji misel po ustanovitvi nekakega vojaškega direktorija ali vlade, ki bi prevzela državne posle z edinim ciljem, da zedini vse narodne sile v borbi proti sovražniku. Naloga direktorija oziroma vlade bi bila čisto vojaškega značaja in bi imela nadomestiti politično vladu kralja Petra. Vsa politična vprašanja bi ostala nedotaknjena vse do konca vojne.

Da pa bi prišlo do take rešitve, mislijo tukajšnji politični krogi, je neobhodno potrebna takojšnja odstopitev vojnega ministra Mihajlovića, ki je po govoru Churchilla postal popolnoma nemogoča osebnost. Ta pogoj je kralj Peter v svojem zadnjem govoru kategorično odbil. S tem je bila rešitev zopet potisnjena na stranski tir. Kljub tej izjavi pa nekateri mislijo, da bi moglo priti do padca Mihajlovića, ker - tako pravijo - izjave si itak pogostokrat druga drugi nasprotujejo. Tako pravijo tu, da o takozvani svobodi po poroki ni doslej še nič opaznega.

Drugi pogoj za ustanovitev vojaškega direktorija je, da se najde močna osebnost srbske narodnosti, ki bi mogla pritegniti nase zlasti del srbske javnosti v domovini in ki bi bila v stanju pomiriti nezaupanje gotovih vplivnih srbskih osebnosti.

Tu se je mnogo govorilo, da bi bil general Simović, predsednik 27-marčne vlade, morda zdaj pripravljen storiti domovini novo uslugo s sodelovanjem prvega akterja 27.marca generala Bore Mirkovića, ki uživa še vedno velik ugled in avtoriteto ne samo med Srbi, pač pa tudi med Slovenci in Hrvati. Oba generala sta znana velika prijatelja Sovjetske Rusije - in tako trdijo tu - tudi naklonjena sporazumu in sodelovanju z N.O.V. Jugoslavije. General Dušan Simović je na radiu čisto nepričakovano nasvetoval svojemu narodu naj svoje borbene sile stavi na razpolago maršalu Titu in podpira njegove napore. Nekateri tukajšnji listi so pred dnevi javili tudi vesti, da bo general Dušan Simović že v kratkem napovedal nove senzacionalne odločitve. Ti isti časnikarski krogi smatrajo tudi, da bi moral imeti maršal Tito prvo in dominantno vlogo v vsakem vojaškem kabinetu - že zaradi tega, ker je na čelu borbenih sil v domovini.

Vsa ta ugibanja in vse te kombinacije so bile aktualne pred enim tednom. Sedaj se je zopet vse zavilo v staro pričakovanje, ki traja sedaj ravno že devet mesecev. Tu napovedujejo tudi, da je na potu važna delegacija N.O.V., ki nosi s seboj konkretne predloge in ki bo v slučaju, da bi imelo ostati vse pri starem, uradno zahtevala priznanje Titove vlade.

Nekateri zavezniški krogi mislijo tudi, da bi moglo priti do dveh vlad tako kakor je to bil slučaj svoječasnno v Španiji, ko je britanska vlada postavila pri Franku svojega diplomatskega agenta. Obenem smatrajo pa, da bi bila taka solucija najmanj posrečena.

V zadnjih dneh so se vršila velika posvetovanja s posameznimi zastopniki jugoslovanskih političnih strank, vendar izgleda, da niso rodila nikakega uspeha. V glavnem so voditelji političnih strank v Londonu nedelavni in so izgubili skoro že vsako vez z domovino. Poleg tega so to v glavnem že izrabljeni politični ljudje, nedorasli velikim dogodkom, saj so svoje neuspehe dokazali takrat, ko so sedeli v raznih jugoslovanskih vladah. S te strani torej ni pričakovati posebnih rešitev, ker - razen nekaj malih izjem - med njimi ni državnikov Beneševskega kova.

Vse te okoliščine samo govore in prepričujejo zavezniško politično javnost v prilog teze narodno-osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji. Tam je odločnost, tam je volja in tam posebno prevladuje zahtevka po krepki in močni Jugoslaviji, medtem ko na drugi strani z Jugoslavijo resno nihče ne misli. Jugoslavija pa je skupna zavezniška težnja, ki je ravno tako pri srcu Britancem kakor Sovjetski zvezi in Amerikancem. Zato ni težko uganiti kako in kam bo padla odločitev. So tu gotovo še neki predsodki in oziri, ki pa bodo odpali, če bodo tako zahtevali važni strateški razlogi. Ti strateški razlogi so za zavezniške danes primarni.

Mogoče bodo dogodki prehiteli to moje pismo. Mogoče se bodo stvari zasukale čisto drugače kakor pa sedaj te stvari gledamo tu; v tej vojni smo navajeni na stalna presenečenja in logika je bila v tej vojni že večkrat potisnjena na mrtvi tir. Če se bo zgodilo, vrzite pismo v koš. Lepe pozdrave!

John EY

PRVOMAJNIŠKA POSLANICA MARŠALA STALJINA

Prvega maja letos, na praznik dela, je maršal Staljin izdal dnevno povelje, štev. 70, iz katerega posnemamo glavne misli :

"Tovariši, vojaki Rdeče armade, mornarji Rdeče mornarice, generali, častniki, podčastniki, možje in žene, delavci Sovjetske zveze, bratje in sestre, ki ste začasno pod škornjem fašistovskih nemških zavojevalcev in vsi tisti, ki so vas s silo odvedli v Nemčijo, v imenu sovjetske vlade in naše domovine vas pozdravljam in vam čestitam na današnji prvi maj.

NEPRETRGANA OFENZIVA

Narodi naše države proslavljajo letošnji prvi maj v okoliščinah, ki jih podčrtavajo sijajni uspehi Rdeče armade. Po uničenju nemških divizij v Staljingradu, je Rdeča armada skoro nepretrgoma v ofenzivi. Od tistega časa dalje so Rdeče armade drvele z Volge na Seret, iz Kavkaza do Karpatov in uničevale ter izganjale sovražnika s Sovjetske zveze.

V zimski kampaniji 1943-44 je Rdeča armada izvojevala zgodovinsko bitko na Dnjepru in zbrisala močne nemške utrdbe v Leningradu in na Krimu. S pomočjo spretnih in udarnih podvigov je prešla nemške utrdbe v južnem delu rek Buga, Dnjestra, Pruta in Sereta.

Skoro vsa Ukrajina, Moldavija, Krimski polotok, predeli Leningrada in Kalinina, kakor tudi pretežni deli Belorusije so bili osvobojeni. Kovinska industrija na jugu, rudniki v Krivoj Rogu, Kerču in Nikopolu, rodovitna zemljišča med Dnjeprom in Prutom so se vrnila v naročje domovine. Na desetine milijonov sovjetskega prebivalstva je bilo osvobojenih izpod fašistovskega suženjstva.

Nadaljevala je svoje zmagovite pohode je Rdeča armada dosegla državne meje z Romunijo in Češko-slovaško in nadaljuje sedaj z uničevanjem sovražnika na romunskem ozemlju."

STRATEGIJA IN TAKTIKA

Staljinovo dnevno povelje ugotavlja nadalje, da so bili uspehi Rdeče armade doseženi z uporabo strateških in taktičnih metod, ki si jih je osvojilno sovjetsko poveljstvo, z visoko moralo, z borbenim duhom in odločnostjo sovjetskih vojakov in njihovih poveljnikov; z odličnim in zadostnim vojnim materialom sovjetske proizvodnje kakor tudi z razumnostjo, s katero je bilo to orožje uporabljeno. Maršal Staljin je nato nadaljeval: "Naša velika zaveznika Združene ameriške države in Velika Britanija sta nam pri tem mnogo pomagala, ker sta vezala v Italiji in odtegnila z našega bojišča velik del nemških divizij.

Oba zaveznika pa sta nam dobavljala tudi dragocene strateške sirovine in orožje in s sistematičnim bombardiranjem nemških vojaških ciljev slabila vojaško silo v Nemčiji."

JUNAŠTVO VSEGA NARODA

Dnevno povelje v nadaljnjem proslavlja junaštvo vseh sovjetskih narodov, ki so kljub težkim vojnim okoliščinam dosegli odločilne uspehe v proizvodnji

orožja, municije, opreme, živil, in pravočasno dostavljali svoje proizvode na bojišča.

"Posebno moram omeniti pridnost in vztrajnost žena, junaške podvige Rdeče vojske in naše osvoboditelje. Vojna za domovino je pokazala, da je sovjetsko ljudstvo sposobno delati čudeže in zmagati kljub zelo težkim preizkušnjam..."

NEMČIJA JE VOJNO IZGUBILA

Nemčija je vojno že izgubila. Romunija, Madžarska, Finska in Bolgarija imajo na razpolago eno samo sredstvo, da se izognejo katastrofi: pretrgati vse vezi z Nemčijo in prenehati z vojno. Vendar je zelo težko misliti, da bi sedanje vlade v teh deželah mogle pretrgati z Nemčijo. Verjetno je, da bodo morali narodi teh dežel vzeti osvobojenje v svoje lastne roke. Čim prej ko bodo sprevideli spletko, v katero jih je zapletel Hitler, čim prej ko bodo prenehali s podpiranjem germanskega zavojevalca in s sodelovanjem s kvistlingi, tem manjše bodo izgube in uničenja, ki jih bodo morali pretrpeti zaradi vojne in tem hitrejša se bodo lahko pridružili zvezi demokratičnih narodov.

V teku svoje zmagovalne ofenzive je Rdeča vojska prispela na meje naše države v dolžini nad 400 kilometrov in osvobodila od germanskih fašistov nad tri četrtine okupiranega sovjetskega ozemlja.

Naloga, ki nas še čakajo so, da čim prej poženemo zadnjega fašistovskega zavojevalca iz naše zemlje in da obnovimo meje Sovjetske unije od Črnega pa do Barentskega morja.

Naša naloga pa se ne more omejevati samo na izgon sovražnika iz notranjosti državnih meja. Nemško armado danes lahko primerjamo ranjeni zverini, ki je primorana umakniti se v svoj brlog - v Nem-

čijo - da si izliže svoje rane. V svojem brlogu pa je ranjena zver še vedno lahko nevarna. Da bi končno enkrat za vselej odstranili nevarnost zaslužjenja, tako naše domovine, kakor tudi ostalih zavezniških dežel, je neobhodno potrebno, da nemško zverino preganjamo in ji sledimo ter jo pokončamo v njenem lastnem brlogu.

OSVOBODITEV ZASUŽNENIH NARODOV

Goneči sovražnika moramo osvoboditi nemškega suženjstva svoje brate Poljake in Čehoslovake, kakor tudi ostale zahodno - evropske narode, ki so naši zavezniki in ki so v oblasti hitlerjevske Nemčije. Jasno je, da bo ta naša naloga mnogo težja kakor pa izgon nemških zavojevalcev iz Sovjetske zemlje.

Te naloge ni mogoče doseči drugače kakor s skupnimi naporimi Sovjetske zveze, Velike Britanije in Združenih ameriških držav; z istočasnimi udari na vzhodu s pomočjo naših armad in na zahodu s pomoč-

jo armad naših zaveznikov. Nobenega dvoma ni, da je samo s takim sinhroniziranim udarom mogoče popolnoma potolči Hitlerjevo Nemčijo."

V nadaljnjem svojem govoru je maršal Staljin ponovil svojo pohvalo in priznanje oboroženim silam in sovjetskim narodom, ki so sodelovali pri uspehih Sovjetske zveze. Nato pa je izjavil:

"V čast zgodovinskih zmag Rdeče vojske na bojiščih in v spomin na velike uspehe delavcev, kmetov na kolektivnih kmetijah in izobraženstva Sovjetske zveze, ki je delovalo v zaledju, bodo danes - na mednarodni delavni praznik - ob osmi uri zvečer oddali sovjetski topovi 20 salv v Moskvi, Leningradu, Gomelu, Kijevu, Harjkovu, Rostovu, Tiflisu, Simferopolu in Odesi.

"Večna slava junakom, padlim v bitki za osvobodjenje in neodvisnost naše domovine! Smrt nemškim zavojevalcem! Živela naša sovjetska domovina!"

SOVJETSKA VOJSKA PRIPRAVLJA NOVO OFENZIVO

Vsi znaki v Moskvi kažejo, da se sovjetska vojska pridno pripravlja na nove velike ofenzivne podvige. Sovjetsko letalstvo z veliko silo napada na južnem delu bojišča kjer se tudi v tem kratkem zatišju vrše lokalne borbe.

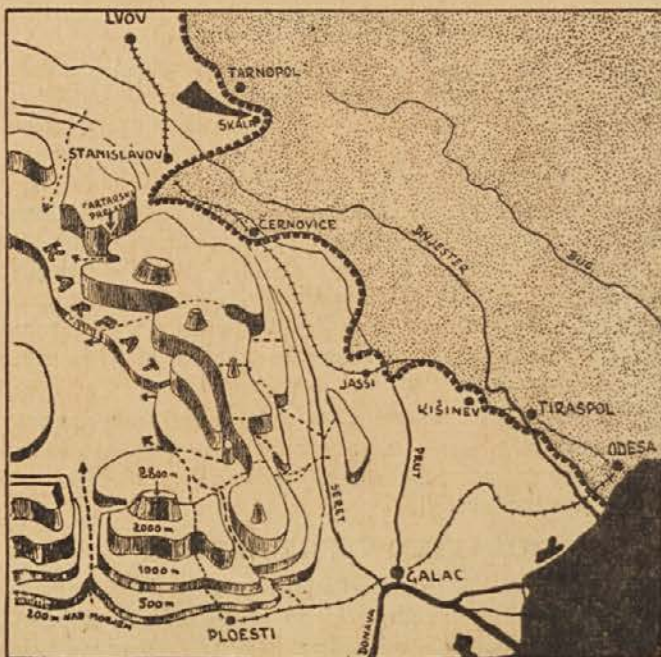
Nove, sveže sovjetske divizije za poletno kampanjo so že dospele na bojišča. Medtem pripravljajo sovjetske inženirske enote prometna omrežja, da bi bili dovozi vojnega materiala in živil za udarnike zagotovljeni. Nemškim vojaškim komentatorjem na berlinskem radiu ne gre namreč v glavo, kako so mogli ruski vojaki v tako kratkem času obnoviti porušene železniške proge in kotanjaste ceste. V prvem naletu so bile železnice na osvobojenem delu Ukrajine v resnici neuporabne. To pa sovjetskega vrhovnega poveljstva ni prav nič motilo. Velike rezerve motornih vozil so stopile v akcijo in vse je šlo kakor po loju. To je nemške račune prekrizalo. Med tem pa že poročajo sovjetski vojni dopisniki iz bojišč, da so železniške proge za silo že obnovljene.

Kam se bo obrnila nova sovjetska ofenziva?

Tega seveda maršal Staljin ni povedal nobenemu tujcu. Zato so mogoča samo ugibanja. "Rdeča Zvezda" prinaša uvodnik, v katerem pisec obravnava vprašanje obnove Čehoslovaške in pravi, da je osvoboditev Čehoslovaške pred vrati. Sovjetsko-čehoslovaški dogovor glede civilne uprave na osvobojenem čehoslovaškem ozemlju je drugi razlog, ki nagiblje vojaške strokovnjake k napovedi, da bo nova sovjetska ofenziva imela za cilj osvoboditev Čehoslovaške republike. Pri tej priliki lahko omenimo, da sta Velika Britanija in Združene ameriške države odobrili sovjetsko-čehoslovaški dogovor, ki ga je predložilo sovjetsko veleposlaništvo v Londonu britanski vladi. Britanska vlada je pri tem samo dodala, da bodo britanske čete, ki bi sodelovale pri osvoboditvi Čehoslovaške pod anglo-ameriškim poveljstvom. Pri tej priliki so britanski listi poročali, da so bili podobni sporazumi že doseženi z Norveško, Belgijo in Nizozemsko.

Poleg sunka proti Čehoslovaški je v sovjetskih načrtih udar na Romunijo in Madjarsko. Skica, ki jo prinašamo nam nazorno prikazuje ozemlje in zlasti shematične sklade Karpatov in Transilvanskih Alp, ki jih bodo morale Rdeče armade premagati na teh odsekih bojišča. Dostopni prehodi so označeni s črtkastimi linijami.

Kdaj bodo ofenzivni sovjetski podvigi pričeli, še ni nič znanega. Zelo verjetno pa je, da bodo povezani z zavezniškim udarom na zahodu in jugu. Sovjetsko vrhovno poveljstvo je v tem oziru pač bolj ekspeditivno kakor sta ostala zaveznika. Temu bo najbrže vzrok praksa, odločnost in tveganost. V svoji prvomajniški poslanici, ki jo prinašamo v zgornjem članku, je to medzavezniško povezanost maršal Staljin prav posebno poudaril. Mogoče je to znak, da so važni dogodki res že pred vrati.

SE O DRUGI FRONTI

(Major Georges Fielding Eliot)

Otvoritev druge fronte bo vsekakor največji podvig v zgodovini. Zahteval bo čim tesnejše sodelovanje na bojišču in čim trdnjše obnašanje na notranji fronti. Cilj tega veličastnega podviga je popolno uničenje nemške vojne mašinerije.

Kakšni so izgledi za doseg tega cilja?

Oglejmo si Hitlerjev položaj v tem trenutku. V zadnjem letu je mnogo izgubil: bojovniško pomoč svojih podreptnikov, na sto in sto tovarn vojnega materiala, ki jih je uničilo letalstvo, obširna območja, ki so jih reokupirali zavezniki v Rusiji, v severni Afriki in v Italiji. Končno je izgubil nekaj milijonov ljudi tako vojakov kakor civilistov.

Te izgube pa niso bile odločilne. Podreptniške kombativne sile niso nikoli kaj prida pomenile; nemška vojna industrija še vedno deluje; osvobodjena ozemlja niso nemške posesti; izgube tretjega rajha niso ohromele.

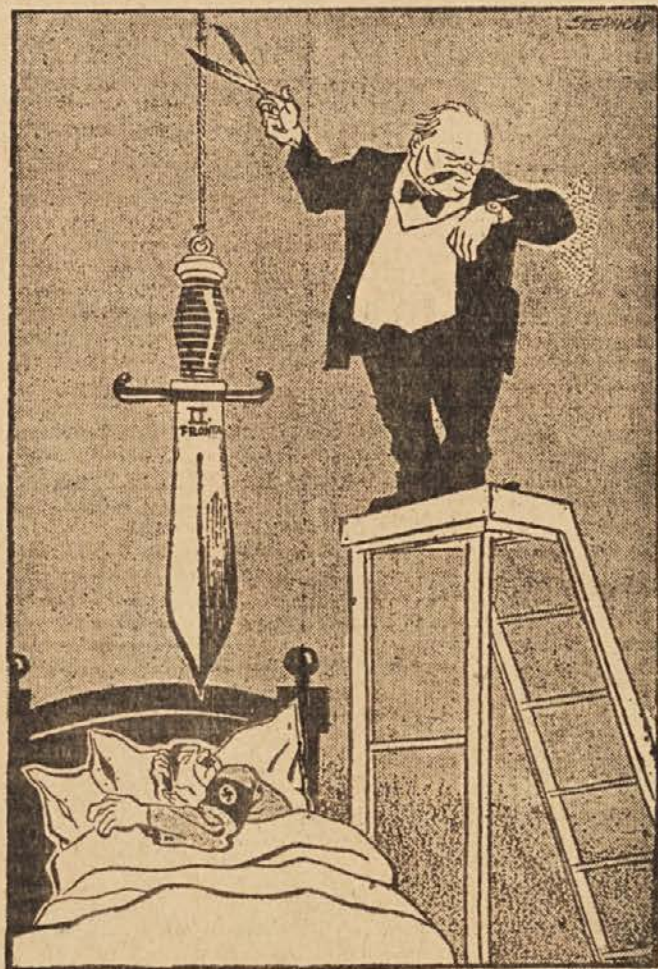
Hitler ima še vedno na razpolago okrog 300 divizij vseh vrst. 190 jih je na vzhodnem bojišču, 15 na Balkanu in okrog 20 v Italiji. Za vsa druga bojišča ostane torej na razpolago okrog 75 divizij. Te divizije so v dobrem položaju, ker so razmeščene vzdolž solidnega, utrjenega pasu in so vse zvezane z razmeroma kratkimi prometnimi zvezami. Te divizije lahko popolnoma osredotočijo svojo udarno silo na vsakem eksponiranem predelu, ki ga bodo izbrali zavezniki za vdor. Poleg tega se bodo te divizije borile s polno zavestjo, da je ta borba njihova edina, zadnja kvarta. V tem leži mogoče danes največja Hitlerjeva moč.

Ali v tem je tudi njegova največja slabost. Ko bo nemška Wehrmacht do zadnjega vojaka zaposlena, ne bo mogoče nadomeščati izgub. Vsak ubit nacistični vojak bo predstavljal luknjo, ki je ne bo mogoče zamašiti; vsako zbito letalo bo nepopravljivo zmanjšalo številno moč nemškega letalstva.

Medtem bodo zavezniki, ki bodo verjetno proti 75 sovražnim divizijam postavili svojih 80 divizij, z lahkoto nadomeščali prizadejane izgube. To je eno izmed najvažnejših dejstev, ki jamči za našo zmago.

Najvažnejša činjenica in najvažnejši pogoj za uspeh pa je medsebojna povezanost kopnih, pomorskih in letalskih sil. Poglejmo, kako se bodo ta načela izvajala.

Glavno vlogo bodo igrale pomorske sile. Zavezniška vojna in trgovska mornarica bosta morali najprej prevoziti čete in oskrbo čez Atlantski ocean. Nato prevoziti čete iz oporišč do invazijske obale. Kakor hitro bodo te čete na kopnem, bodo stopili v akcijo topovi mornarice in roji letalstva, ki bodo z ognjem obsipali sovražne obalne baterije in držali v spoštljivi razdalji nemške podmornice in torpedovke. V resnici bo zavezniško letalstvo že v samem začetku imelo težko nalogo. Letala bodo nadzirala bombardiranje sovražnega prometnega omrežja, obdelovala utrdbe in sovražne oddelke na premikih. Borila se bodo s sovražnim letalstvom in uničevala njegova oporišča z vso silo in odločnostjo.

Udarne armade bodo potrebovale mogočno letalsko zaščito nad transportnim ladjevjem in nad invazijskimi plovnicami. Ravno tako bodo morale ščititi koncentracije zavezniških kopnih sil v številnih oporiščih. Opazovalno letalstvo bo neprestano zaposleno.

Dejansko pa bo letalstvo stopilo v akcijo, ko bodo kopne sile dosegle suho zemljo na sovražnem terenu. V tem trenutku bo uspeh odvisen popolnoma od letalske pomoči. V tem času bodo zavezniki imeli edino nadmoč za ure in dneve samo v zraku. Razumljivo je, da ni mogoče izkrcati hkrati velikega števila divizij na utrjeni obali. Zelo je verjetno, da bodo prve enote na posameznih točkah štejele komaj po tri do štiri bataljone. Nemci bodo seveda z vso hitrico koncentrirali svoje sile in tako ogromno povečali svojo nadmoč na kopnem. Jasno je tudi, da bodo Nemci držali v rezervi potrebno število bombnikov, ki jih bodo lahko v najkrajšem času usmerili proti ograženim točkam.

Zavezniške čete bodo na škodi tudi s tem, ker ne bodo v prvem trenutku imele s seboj drugega kakor lahko avtomatično orožje, lahke metalce min in puške. Potrebno je nekaj časa, da se lahko postavijo na mesto potrebni težji topovi za nadaljne operacije.

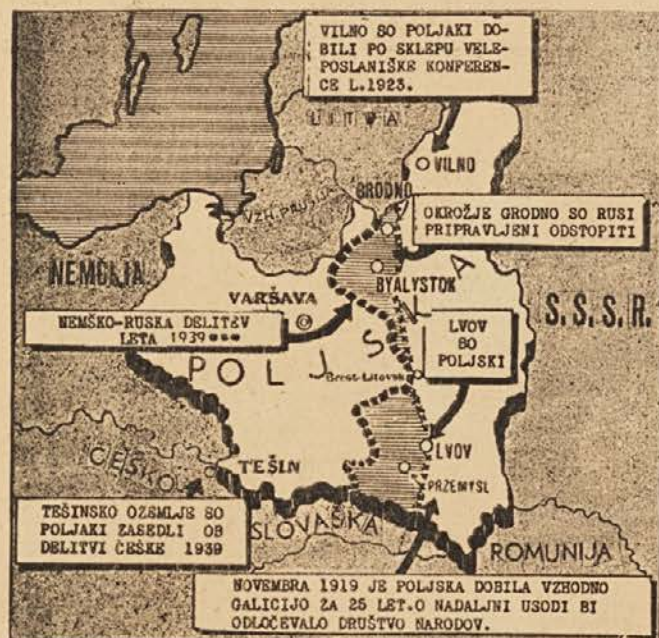
Med vsem tem usodnim razdobjem bosta letalstvo in mornarsko topništvo nadomeščala težko topništvo.

Ko bodo izkrcane enote ustvarile potrebno mostišče in jim bodo sledila oklopna vozila ter sploh težka orožja, šele takrat bodo zavezniške armade stopile v prvo linijo akcije. Razširitev mostišč z učinkovito pomočjo letalstva bo prva naloga kopne armade. Postopoma bodo mostišča toliko poglobljena, da bodo izkrcevalne točke ostale izven območja sovražnega topništva. Končno se bodo bližnja mostišča združila v eno samo operacijsko področje in šele tedaj bo mogoče izkrcati velike količine opreme, oskrbe in tudi ljudi. V tem trenutku bo podvig izgubil značaj amfibijske operacije in se bo pretvoril v regularno kopno bojišče.

Iz vsega tega je jasno, da bodo uspehi zajamčeni samo, če bo povezanost vseh treh udarnih sil perfektna. O tem so si vsi zavezniški poveljniki na jasnem in vsi dosedanji manevri so bili utemeljeni na taki absolutni povezanosti.

Obenem s tako čisto vojaško povezanostjo pa je seveda potrebna tudi povezanost zavezniških narodov med seboj. Vsak zaslužnjeni narod bo moral v tem gigantskem boju odigrati svojo vlogo. Čim večja bo ta povezanost tem sigurnejša bo zmaga. (K tem zadnjim izvajanjem bi pripomnili samo to, da je pogoj za povezanost zavezniških narodov med seboj premočrtna politika samih zaveznikov. Pričakujemo, da bo tudi v politiki zmagalo to načelo. Op. ured.)

POLJSKI NARODNI PRAZNIK

3. maja je bratski poljski narod proslavil poldrugo stoletje, odkar je kralj Stanisław izdelal prvo resnično demokratično ustavo takratne poljske države. Poglejmo si nekaj zgodovine in važnost ozemlja, na katerem živi poljski narod in ki bo v bodoči prenovljeni Evropi igral boljšo vlogo, kakor pa je to bilo v zadnjih 25 letih.

Po končani vojni 1. 1914/18 so imeli Poljaki veliko dela, da obnove svojo državo. V mnogih predelih je bilo celotno gospodarstvo, zaradi vojnih dogodkov popolnoma na tleh. Versajski mir je mesto Gdansk proglasil za svobodno luko in zato se je morala mlada poljska republika ozreti po lastni primeri luki na Baltiškem morju. L. 1924. je bila Gdinja še majhno ribiško naselje z 200 do 300 prebivalci. Dvanajst let za tem je bila Gdinja moderno mesto s 125.000 prebivalci in z luko, ki je lahko istočasno sprejela 50 trgovskih ladij. Še več. Gdinja je postala v Evropi četrta važna luka po Rotterdamu, Hamburgu in Antverpnu. Nova železniška proga, ki so jo Poljaki zgradili, je zvezala gornjo Šlezijo z Baltiškim morjem in se izognila Gdanska, tako da

so bili Poljaki tudi v tem oziru neodvisni. Gospodarsko so se Poljaki dvigali z dneva v dan in dosegli tudi zavidne uspehe.

Socialna politika ni korakala vzporedno z gospodarskim napredkom, ker je plast fevdalcev še vedno prevladovala. Kljub temu je Poljska imela zelo moderno socialno zakonodajo.

Predvojna Poljska je bila pretežno poljedelska država. V poljedelstvu je bilo zaposlenih še vedno 60% prebivalstva. Kljub temu pa se je industrija mogočno razvijala. Poljska ima v mejah svoje države velike količine dobrega premoga, ki ga izvažajo. Proizvodnja premoga je bila enaka francoski proizvodnji.

Metalurgična industrija je bila najvažnejša, nato je sledila tekstilna, rudarstvo, živila, les in kemična industrija. Poljedelstvo se je postopoma mehaniziralo. Z Nemci so bili Poljaki skoro 10 let v ostri gospodarski borbi in poljsko poljedelstvo je pred vojno preživljalo zelo težke čase, vse dokler si niso Poljaki poiskali lastnih tržišč v tujini za svoje pridelke.

Zunanjepolitično pa predvojna Poljska ni imela srečnih rok. Že v pokojni Avstriji so Poljaki kazali popolno nerazumevanje za slovansko solidarnost in v mnogem je njihova zasluga, da so v Avstriji gospodarili Nemci. S podobno politiko je nadaljevala tudi predvojna Poljska, ki ni samo trmasto ignorirala vstajajočo slovansko sosedo na vzhodu, pač pa tudi skrajno netolerantno postopala z ukrajinsko manjšino, ki je v poljskih mejah štela okrog 7 milijonov pripadnikov.

V našem listu smo že ponovno ugotovili, da je uradna poljska politika slepa za stvarnost in dogodke. Gotovo je nacionalna čast vsakemu narodu prva dobrina, ali stvarnost mora neizprosno zatreti sentimentalnosti in sanjarenja. Neutemeljeno poveljevanje je nevarna bolezen za posameznika kakor za narode. Upamo, da bodo naši bratje Poljaki tudi to večno resnico spoznali, posebno sedaj, ko jim Sovjetska zveza nudi roko prijateljstva in zavezništva.

Anglija in Amerika se resno trudita, da bi ustvarile mostišče med obema bratskima državama. Nadajmo se, da bo zmagala razsodnost, saj poljska vlada v Londonu pač ne more prezreti dejstva, da so Sovjetske čete na poljskih tleh.

SLOVENCİ... DA NE POZABIMO!

Kljub načrtnim šikanam, zapostavljanju, brisiranju, izlivom histerične ljubosumnosti in neomejeni ošabnosti, ki jo je bil slovenski tisk na Srednjem vzhodu, deležen s strani uradne — od vseh Jugoslovanov, torej tudi od Slovencev — plačane Jugoslovanske propagande, smo vse to mirno in dostojanstveno polnih 31 mesecev, odkar redno izhaja "Bazovica", molčali. Vsake potrpežljivosti pa je enkrat konec, zato danes vsem Slovencem, odgovornim in neodgovornim objavljamo naslednje ugotovitve:

1. Da je "Bazovica" pričela izhajati po prihodu urednika s trimesečnega potovanja okrog nabiranja

nici narodne revolucije v Jugoslaviji. Da je bila zaplemba popolnoma protizakonita in da g. Djonović, na zahtevo uredništva — v neki namišljeni vlogi državnega pravdnika — sploh ni navedel razlogov zaplembe, čeravno je to britanskim oblastem ponovno obljubljal. Čez 11 ur je bila zaplemba razveljavljena po zaslugi britanskih oblasti.

5. Da je urednik iz svojih lastnih sredstev vzdrževal list (pisarniški stroški, tajnica, nabava papirja in inventarja, najemnina, postrežba in luč, poštni stroški, pakovanje in odprema) vse do 4. aprila 1942, ko je vlada po posredovanju takratnega njenega podpredsednika, dr. M. Kreka votirala "Bazovici"

slovenskih prostovoljcev, dne 30. septembra 1941. leta, zato ker je uradna Jugoslovanska propagandna služba odbila, da se v poluradnem takratnem glasilu "Jugoslovenskem Glasniku" uvrščata po dve strani na slovenskem jeziku.

2. Da je isto zahtevko odbilo tudi jugoslovansko poslanstvo v Kairu in s tem grobo kršilo osnovna načela jugoslovanske ustave.

3. Da je "Bazovica" prejela tiskano obliko izključno po dobrohotnosti britanskih oblasti na Srednjem vzhodu, ki ji še danes nudijo v svoji tiskarni široko gostoljubnost, česar Slovenci ne bodo pozabili.

4. Da je uradna Jugoslovanska propagandna služba, kateri je takrat stal na čelu g. Jovan Djonović, zaplenila svečano številko "Bazovice" ob prvi oblet-

mesečno subvencijo v znesku L.Eg. 30.-. Obenem pa je dovolila neimenski kredit za eno pisarniško moč v znesku L.Eg. 20.- mesečno.

6. Ugotavljamo, da znašajo povprečni mesečni materialni izdatki "Bazovice" L.Eg. 35.- do 40.-. Obenem ugotavljamo — za boljše razumevanje nestrokovnjakov — da je "Jugoslovenski Glasnik", ki je izhajal tedensko samo na štirih straneh zaposleval v uredništvu in upravi OSEM od države visoko plačanih uradniških moči. V času svojega "rednega" izhajanja ni zagledala luč sveta polnih pet mesecev niti ena sama številka imenovanega lista. Plačani uredniški štab imenovanega lista se je v tem času sprehajal po Palestini, medtem, do je "Bazovica" redno izhajala tudi ob času krize na Srednjem vzhodu in v času ko so današnji diktatorji Jugoslovanske

propagande bežali do samega Teherana. O materialnih izdatkih "Jugoslovenskega Glasnika" bomo spregovorili ob bolj zanimivem času. Obenem ugotavljamo, da je "Bazovica" izhajala nepretrgoma z enim samim urednikom in eno tajnico, čeravno je bil urednik med tem časom polnih 191 dni na uradnem potovanju. To stanje se do danes ni spremenilo.

7. Ugotavljamo, da je major Gligorijević ponovno poskušal uvajati cenzuro "Bazovice" in britanskim oblastem argumentiral svojo zahtevko s 100% neresnico, ki seveda ni "upalila", ker je bilo najbrže tudi še neke drugje ugotovljeno, koliko so vredne "zaupne informacije" s te strani.

8. Ugotavljamo, da je z jugoslovanskim denarjem plačana uradna propagandna služba vzdrževala redno radijsko prislušno službo, da pa je odbila dostavljati "Bazovici" po eno kopijo sprejetega gradiva z motivacijo, da pisalni stroji ne morejo sfabricirati še po ene kopije. Šef te službe je bil takrat inž. Manfred Paštrovič. Ugotavljamo nadalje, da so uredništvu "Bazovice" stalno odklanjali prepustitev gradiva in so morali neplačani sodelavci "Bazovice" in njeni prijatelji govoriti jugoslovanskih državljanov dobavljati po nekorektni poti. Ugotavljamo, da uredništvo "Jugoslovenskega Glasnika" niti enega samega izvoda ni dostavilo uredništvu "Bazovice", čeravno je od našega uredništva prejemale redno po pet izvodov našega lista. Ugotavljamo tudi, da od uradne Jugoslovanske propagande v teku 31 mesecev "Bazovica" ni prejela niti ene same publikacije. Nasprotno tudi ugotavljamo, da Jugoslovanska uradna propaganda nabavlja za državni denar srbske in hrvaške časnike iz domovine, ki jih nikdar ni dovolila v pogled uredništvu "Bazovice". Uredništvo "Bazovice" je na svoje stroške nabavljalo slovenske časopise, ki so prihajali na uradno Jugoslovansko propagando, kjer jih je ta redno zadrževala v svojih predalih in sistematično sabotirala izročitev. Ugotovili smo, da je nekaj številčk celo krožilo po Kairu med 21. in 24. decembrom 1943. leta, da pa je poslaništvo v Kairu na naš zadevni dopis to dokazano okoliščino enostavno zanikalo. Pripominjamo, da so te številke bile tudi v uredništvu "Bazovice".

9. Ugotavljamo, da je po izpovedi zelo kompetentnih vojaških krogov naslednik g. Djonovića, g. Branislav Denić ponovno zahteval pri jugoslovanskih vojaških oblasteh, da se "Bazovica" ustavi oziroma prepove njeno čitanje SLOVENSKIM vojakom. To je storil tisti gospod, ki se pač ne more pohvaliti, da bi enega samega vojaka pripeljal v vrste jugoslovanske vojske, ker je pač prijetnejše igranje tenisa, kakor pa romanje z avtomobilom in letalom po Afriki.

10. Ugotavljamo, da je g. Branislav Denić izigral državni budžet za 1. 1944 in poskušal na tipičen intrigantski način protizakonito spraviti "Bazovico" pod "svojo" propagandno službo s tem, da je samolastno uvrstil "Bazovico" v državni budžet "Direkcije za informativno službo". Tako pa seveda ni postopal z ameriškimi srbskimi listi, ki prejemajo državno subvencijo in so njihovi lastniki ameriški državljani, čeravno so nekateri teh listov s svojim pisunstvom veleizdajalsko rušili temelje Jugoslavije. Na prostem uredništvu "Bazovice" v tej zadevi je šef "Direkcije", g. Denić odgovoril uredništvu med drugim tudi tole:

"Što se tiče materialnih izdataka oko štampanja i rasturanja "Bazovice", Direkcija će isplatiti uredništvu lista 4 februara sumu od 30 funti, kao akonto ovih izdataka. Sve isplate iz ove sume imaju biti pravdane neposredno Direkciji za Informativnu službu urednim novčanim dokumentima pre (?) podizanja naredne sume." Naravno, da uredništvo ni nasedlo tipični čaršijski "podvali", s katero se je "Direkcija" hotela polastiti lista, ki je izključna last urednika in vseh Slovencev. Radovedni smo tudi, če "Srbobran" in ostali velesrbski ameriški listi dostavljajo "Direkciji" — uredne novčane dokumente in če je tudi pok.g. Dučić za svoje protidržavne brošure predložil take "uredne novčane dokumente". Na ta način je seveda skrbni direktor prihranil državni blagajni 30 funtov mesečno s skrito željo, da bo "Bazovica" sedaj konec. Računal je pač z duševnostjo svojega okolja, pa se je urezal...

11. Brez vsake zakonite odpovedi, brez sklepa ministrskega sveta je l.t.m. ta isti "direktor" ustavil že itak samovoljno znižano plačo naši tajnici, ki mimogrede povedano s polno paro gara 12 do 14 ur dnevno, brez nedeljskega odpočitka, medtem ko prejemajo začetnice srbske narodnosti za sedemurno delo znatno večje prejemke. V vsej jugoslovanski propagandi, ki šteje 15 uradnikov in uradnic ni bilo in tudi danes ni nobenega Slovenca. Gotovo je g. direktor računal, da bo sedaj dosegel svoj cilj: UNIČITI SLOVENSKI TISK NA SREDNJEM VZHODU, ki uradni Jugoslovanski propagandi povzroča tak glavobol, "ker sama iz sebe itak ne da nobene fige", kakor je zapel naš Prešeren. Slovenci pa temu jugoslovanskemu Goebbelsu na glas povemo samo to: SLOVENSKE TISKANE BESEDE NI UNIČILA SKRAJNO REAKCIONARNA AVSTRIJA, NI JE UNIČILA FAŠISTOVSKA VLADA, PA JE NE BODO UNIČILI "JUGOSLOVANSKI GROŠI", KI SO RAVNO TAKO LAST SLOVENSKEGA NARODA, KAKOR SO LEGITIMNA LASTNINA SRBSKEGA IN HRVAŠKEGA NARODA.

Ugotavljamo, da so že davno pokopani neki Sedlitzki, ki so pred 105 leti zatirali v Ljubljani slovensko tiskano besedo, kakor so tudi že davno strohnili tisti srbski Goebbelsi, ki so pognali srbski list "Javnost" 1. 1874. in njegovega urednika Svetozarja Markovića iz lastne države. Slovenska tiskana beseda pa je ostala in ostala je tudi srbska tiskana beseda. Mogočno sta pognali obe po teh tako sramotnih časih, ker brez tiskane srbske besede bi tudi današnjega direktorja ne bilo, direktorja, ki si domišlja celo, da je srbski novinar, to se pravi svobodnjak. Tako bodo izginili tudi današnji jugoslovanski Goebbelsi. Jugoslavija drugačnega kova in drugačnih kvalitet, Jugoslavija enakopravnosti, pravičnosti, zakonitosti; Jugoslavija svobodne besede, svobodnega zborovanja in shajanja, Jugoslavija brez hegemonističnih stremeljenj in Jugoslavija brez fašistovskih metod že vstaja. Taka Jugoslavija je na obzorju in pred to Jugoslavijo imajo jeguljaste hrbtenice lahko strah. Logika in pravičnost neizprosno zahtevata, da vse Goebbelse na svetu zadene ista kazen, kakršna se pripravlja njihovemu berlinskemu učitelju. Tako je zapisano v knjigi pravične usode in za te cilje se mlada Jugoslavija bori. — "BAZOVICA" živi.

Uredništvo "Bazovice".

Lik domovine ljeta gospodnjega 1943

O, noći moje prepune trzanja
Kad me i budna mori mora nijema,
Prepune vreljih drhtavih pitanja
Na koje nigdje odgovora nema!

Doziva pune domaćih ravnica,
Mrmora voda i šapata šuma,
Kada mi suze same teku s lica,
Od bola kada ko da slazim s uma.

Sam po svom srcu kad lutam ko luda
Kroz mrak i svjetlost, kroz čežnje i boli,
Kad mi na duši leži rodna gruda:
Ravnice plodne i krševi goli...

Glasove njene čujem iz daljina:
Vapaj i kletvu rijeka ponornica,
Škrut i jauk gora i dolina,
Urlanje bura, slamanje bujica...

Jek deseterca tad me u snu nena,
A gorka zbilja na trzaje budi,
Tuge se slažu poput mračnih mreža,
A nađe dižu zadihane grudi.

Je li to jauk dinarskih vjetrova
Ili gore naši domovi i sela?
Je li to pjesma dozrelih klasova
Ili iz rana krv glogove vrela?

Da li to škripe rala i plugovi
Ili muški zubi od bola i srama?
Da li to šapću niz žala valovi
Ili plaču majke rasutoga prama?

Ne, naše majke nemaju sinova,
Niz naše njive bijesan kurjak vije,
Siročad naša ne ima domova,
Stinute naše suze gavran pije...

O, moj Balkane, moj Hriste raspeti
Na svakom našem raskršću i gori,
Hoćeš li i ti k nebu se uznijeti
I vaskrsnuti u sveljudskoj zori?

Zašto te cijepa ono što te spaja?
Što svaki zamah rastutnjiš u prazno?
Što zrno pijeska gore ti razdvaja?
Što srž batališ, da hajkaš isprazno?

Što ubi brata od pusta inada?
Vlastite zašto drumove prearaš?
Što dvoriš gada bez velika jada?
Što danju gradiš, da noću razaraš?

O, moj Balkane, moja duša rida
Kroz pustu maglu što te otsvud paše...
O, zašto ti se strašna snaga kida
Rad svojakanja, - kada sve je naše?...

Zar radjamo se kletvom žigosani
Da sva nam krila slomie se u letu?
Zar svi su naši protruli jablani?
Zar sve nam žetve smrzoše u cvijetu?

Kada ćeš strti sitnost što te guši,
Da silnom snagom ostvariš čudesu?
Kad će ti krila porasti u duši
Zanosna gorda, ko tvoja nebesa?

Svi tvoji dragi krajevi i šare,
U meni trepte ko na nebu duga.
Sve mene boli što te tugom tare,
Ja dišem dahom svakog tvoga luga.

O, hoću li vas opet ugledati
Slovenske drage planine i vasi?

Hoću li ikad dušu napajati
Pučinom vašom srbohranski klasi?

Znate li tužna zagorska pribrežja,
Da sva vam voda u Dunav se slijeva?
Vardare mutni uz tvoja obrežja
Da li još ponor nezajažljiv zijeva?

O, kruta Liko, hljeba ne imala,
Radjala samo gujom pod kamenom,
Krvlju se prala, žuču napajala,
Što vječno grcaš dušom raskoljenom?

Što jecaš, Bosno, sirotice kleta,
Krvava rano usred živa mesa,
Da li još si sama u sebi raspeta
Ko da se kidaš od vlastita bijesa?

Vrletno stijenje vrh Lovčena ljuta,
Kud puca, puska Mandušića Vuka,
Je li još ti duša badnjedanski kruta,
Ili nevjerno te Latinče zaguka?

Moravo bijela, moje selo ravno,
Plugovi tudji tvoje meso oru...
O, Šumadijo, u ponoćje tavno
U muskom srcu što ne nosiš zoru?...

Dolino ruža, crnomorska žala,
Kud li vam vode uzbrdice teku,
Zar ne čujete s jadranskih obala,
Rodjeno slovo - svoga srca jeku?

Jadrane plavi, kameni otoci,
Što sijeku vaše bure i oluje,
Što kliču bijesni dinarski potoci,
Što vam u kršu policaju guje?

Balkane boni, zar ti još u krvi
Siri se nanos tudjeg izmečarstva,
Sluganstva sramnog zar te toče crvi,
Pandurstva, kmetstva, potur-janjičarstva?

Zar još te stežu negve galeota,
Još mame tudje medalje i šterne,
Da za tudj uhar gineš poput skota,
Mjesto da svoj si - duše kočoperne?

Sva tvoja djeca, - dokle god te paše
Pet mora, - sva su čeda jednog neba,
Sve što je tvoje, sve je, sve je naše,
Svima ti daješ topline i hljeba.

Svi tvoje iste sasnuili smo grudi,
Sve ista ljubav za tebe nas veže,
Svi ćemo biti tekcar onda ljudi
Kada nas bratski zagrljaj poveže.

Balkane tužni, zgaženi Balkane,
Kuda ti duša niz bespuća bludi?
Kud ti se krše snage rastrgane?
Preni se, trgni, od sna se probudi!

Ti moje noći trgaš na izdirke,
Ti moje srce u kamen ukruti,
Ti mi na duši bone diraš dirke,
Nadama mojim ti slomi kreljuti.

Rad tebe noći prepune trzanja,
Rad tebe dušu mori mora nijema,
Rad tebe usne prepune pitanja -
Na koja nigdje odgovora nema...

U internaciji
Sondrio, 26.II.1943

Danko Angjelino ić

BASIC ENGLISH

9. THE SEA

Things

boat	sail	wave	mist	smooth-rough
current	sand	edge	person	blue
fish	(sea)	grain	shake	deep
harbour	ship	help	stretch	grey
island	swim	land	way	

Qualities

Other words :

sponge; mine (e), vessel (e), wash; canvas, moon, net, salt, star, transport, wind; roll (e)

THE SEA

At the edge of the sea is a town with a harbour, and near it is a stretch of sand. In bright weather the sea is blue, but in wet weather it is grey. The taste of seawater is a salt taste.

I go into the water for a swim. After my swim I have a rest on the sand, which is warm. I take it in my hands and put it over my body, but I do not put it on my head. If I get a grain of sand in my eye the pain will be very great. That is why I keep it from my face. After my rest I get up and give my body a shake and get all the sand off again.

Small boys and girls keep together near the edge of the water, where it is not deep. The others go where it is deep enough for a swim, but even they do not go far from the land, because if they get in the current they will be in danger. A person on the sand may see the danger and get a boat and give help, but if they do not get help, they may not get safely to the land again.

Near the harbour is a small island with great stones on it, and among the stones are sea plants and sea animals. I go there with my father in a boat with a sail. The boat is small, and a wave may come over the edge and make the inside of the boat wet. If the water is smooth and clear we may see a fish in the sea near the boat. We do not go to the island in a mist. The danger from a mist on the sea is great.

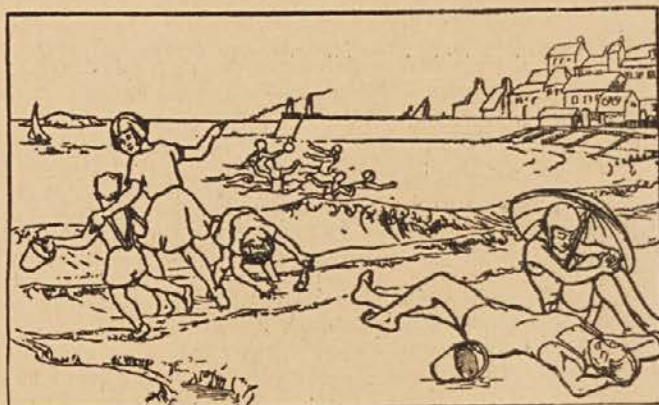
In bad weather the sea is rough, and all the boats come into the harbour. The way into the harbour is not wide enough for a great ship. But though they do not come there, we see great ships on the sea. If they are far out, what we see is the smoke.

QUESTIONS

1. What is the sea ?
2. What sort of taste has sea-water ?
3. What is at the edge of the sea ?
4. Why do you keep sand from your face ?
5. Why do the older boys and girls not keep near the edge of the water ?
6. Why do they not go very far out ?
7. What sort of boat does the boy go to the island in ?
8. What is one sort of sea animal ?
9. Why does the boy not go to the island in a mist ?
10. Why do great ships not come into the harbour ?

ANSWERS

1. A great stretch of water.
2. A salt taste.
3. A town with a harbour.
4. Because if I get a grain of sand in my eye the pain will be very great.
5. Because near the edge the water it is not deep enough for a swim.
6. Because if they get in the current they will be in danger.
7. A small boat with a sail.
8. A fish.
9. Because the danger from a mist on the sea is great.
10. Because the way into the harbour is not wide enough for a great ship.

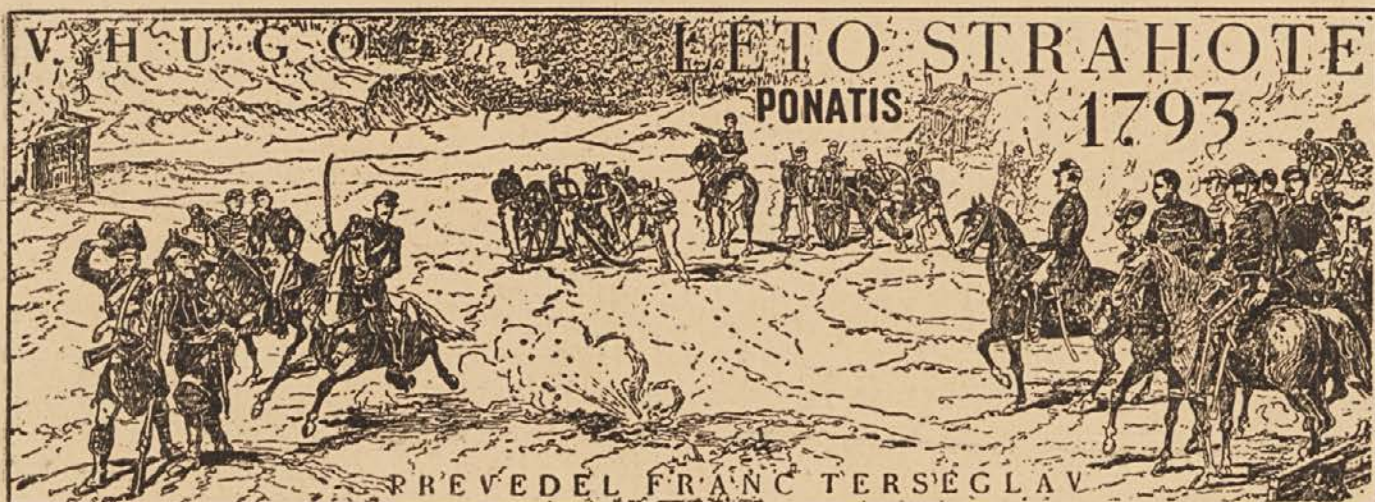
N.O.V. JE PRIRAVLJENA

Posebni Reuterjev dopisnik, Astley Hawkins, sporoča iz Barija :

Oče Vladimir Zečević, duhovnik-bojevnik, notranji minister vlade narodnega osvobojenja in član štaba maršala Tita, mi je danes (30. aprila) izjavil, da so vse priprave za drugo fronto končane.

Nemci - je dejal oče Vladimir Zečević - so sedaj v defenzivi v vsej Jugoslaviji. Mislim, je nadaljeval notranji minister, da bo naša zemlja do konca leta vsa že osvobojena. Ob tem času bo tudi konec fašizma.

Duhovnik-bojevnik leži v bolnišnici. Bil je operiran in mi je na bolniški postelji povedal še tole : "Nemci so še močni, ali so svojo udarnost izgubili. Velikih nemških ofenzivnih podvigov ni pričakovati. Sile N.O.V. znašajo 300.000 mož in pridobivajo na moči z zavezniško pomočjo. Mislim, da se Nemci ne bodo umaknili, ko bo odprta druga fronta, ker imajo ves interes na tem, da se zavezniške sile ne združijo s sovjetskimi."

II. DEL DRUGA KNJIGA

TRIJE TIRANI

GROZOTNEŽI SO SE RAZLJUTILI

Robespierre je pazljivo motril karto.

"Cesar nam je treba, to je diktator," je zakričal Marat.

"Robespierre, vi veste, jaz zahtevam diktatorja."

Robespierre je dvignil glavo.

"Vem — jaz ali vi."

Danton je zamrmral med zobmi:

"Le poskusita!"

Marat je videl kako se je Danton namrgodil.

"Veste kaj," je dejal, "zmenimo se. Ali se nismo tudi

31. maja zmenili? Na jugu rogovitijo federalisti, na zapadu

rujejo kraljevci, v Parizu se prepirata konvent in komuna, na

meji se Custine umika, Dumouriez nas pa izdaja. Kaj vse to

pomeni? Razcepljenost. Česa nam manjka? Sloge. V tem

je rešitev. Toda treba je, da hitimo. Če izgubimo samo eno

uro, bodo vandejski kmetje jutri v Orleansu, Prusi pa v

Parizu. Vidva imata oba prav: nevarni so Prusi in nevarni

so kmetje, toda to ni vsa resnica. Glavno je, da je revolucija

edina. Iz tega sledi diktatura, diktatura nas treh, ki pred-

stavljamo revolucijo. Mi smo kakor tri glave Cerberove.

Od teh glav ena govori, to ste vi, Robespierre, druga rjove,

to ste vi, Danton..."

"Tretja grize," je nadaljeval Danton, "to ste vi, Marat."

"Vse tri grizejo," se je oglasil Robespierre. Nastal je

kratek molk. Potem se je pogovor zopet začel kakor za-

molko bobneča vihra, ki je prekinjena po treskih.

"Dragi Marat," je zopet povzel Robespierre, "preden se

ljude poročijo, se morajo poznati. Odkod veste vi na primer,

kaj sem jaz včeraj rekel Saint-Justu?"

"To vas nič ne briga, Robespierre."

"Marat!"

"Jaz vem, kaj ste vi rekli Saint-Justu, kakor vem, kaj je

Danton rekel Lacroixu; Saint-Just imenuje to državne taj-

nosti, toda jaz kljub temu vse vem. Jaz sem narodno oko;

iz svoje kleti vse opazujem. Jaz vem, kako ste v ječi pitali

Ludovika XVI., tako da so volk, volkulja in njuna zalega

samo v mesecu septembru požrli šestinosemdeset jerbasov

breskev, medtem ko je ljudstvo gladovalo. Jaz vem, v čega-

vem stanovanju se je skrival Roland, jaz vem za vaše zveze

z gospo markizo Chababre, od katere se pustite občudovati.

Robespierre si domislja, da je za potomce važno, ali se po-

javi v konventu v olivnatem ali v modrem fraku. Svojo lastno

podobo ima obešeno v vseh svojih sobah."

Mirno je odvrnil Robespierre: "Vaša pa visi po vseh

straniščih."

Nadaljevali so, kakor da se pomenjujejo, toda ta ton je

le še podčrtaval srd, s katerim so drug drugemu odgovar-

jali in k grožnjam dovedali zasmehovanje.

"Robespierre, vi ste mož, ki hočejo strmoglaviti prestole,

imenovali Don Kišote človeštva."

"Vi, Marat, ste pa 4. avgusta v 559. številki vašega 'Ljuds-

koga prijatelja' zahtevali, naj se plemičem vrnejo njihovi

naslovi. 'Vojvoda ostane vojvoda', ste pisali."

"Vi ste na seji 7. decembra vzeli gospo Roland v zaščito

pred Viardom."

"Vi, Marat, ste v tej-le sobi 29. oktobra poljubili Barba-

rouxa."

"Robespierre, nam je znano, v kateri sobi v Tuilerijah ste

Garatu dejali: 'Republika naj me piše v rit.'"

"Vi, Marat, ste na predvečer 10. avgusta hoteli preob-

lečen pobegniti v Marseille k federalistom."

"Za časa septembrskih umorov ste se ves čas skrivali."

"Vi ste se pa pokazovali!"

Zdajci se je vmešal Danton, pa je le prilil olja v ogenj.

"Robespierre, Marat, pomirita se!"

Marat je bil zelo častihlepen in se je razjezil, če ga je

kdo imenoval na drugem mestu.

"Kaj se Danton vtika v najine reči?"

Danton je vzkipeł. "Zakaj se vtikam? Zato, ker nočem,

da bi se prepirali možje, ki služijo narodu. Ali ni zadosti

vojne na mejah, ali nam je državljanske vojne premalo, ali

nam je treba še medsebojnega prepira? Jaz sem naredil

revolucijo in nočem, da bi jo uničevali!"

Ne da bi povzdignil glas, je Marat odgovoril:

"Brigajte se rajši za to, Danton, da daste odgovor."

"Odgovor?" je zakričal Danton. "Vprašajte sotesko v

Argonah, osvobojeno Šampanjo, osvoboeno Belgijo, armade,

kjer sem štirikrat nastavljal svoja prsa kroglaš! Vprašajte

šafot, strmoglavljeni prestol, vdovo..."

Marat se je zaničljivo nasmehnil.

"Vi ste potuha, Marat," je besnel Danton, "jaz sem človek

belega dne in svežega zraka. Jaz sovražim življenje plaziv-

cev. Vi stanujete v kleti, jaz v hotelu. Vi se skrivate, mene

vsakdo vidi in vsak lahko govori z menoj."

Marat se je nehal smeјati. "Danton," je začel slovesno,

"dajte odgovor o trintridesettisoč tolarjih, katere vam je

Montmorin v imenu kralja v gotovem denarju izplačal pod

naslovom, da vas odškoduje za kraljevsko advokaturu, ki je

ugasla."

"Jaz sem bil 14. julija zraven," je ponosno odvrnil Danton.

"Kaj pa veletatvine vašega Lacroixa v Belgiji, ki sta si

jih razdelila?"

"Oborožil sem pariške okraje."

"In dva milijona 'tajnih izdatkov' ustavotvorne skupš-

čine, od katerih je ena četrtnina odromala v vaše žepe?"

"Ustavil sem prodirajočega sovražnika in zagradil zavez-

nikom pot v Pariz."

"Vi - vlačuga!" je dejal Marat.

Danton se je dvignil; bilo je strašno ga pogledati.

"Da," je zakričal, "sem vlačuga; za svoj trebuh sem jemal

denar, toda odrešil sem zato svet!"

Robespierre je grizel nohte; on se ni mogel ne smeјati

ne smeјljati. Danton je nadaljeval: "Jaz sem kakor morje,

ki ima plimo in oseko. Če je oseka, se vidijo moje plitvine,

če je plima, bučijo moji valovi."

"Vaša pena," se je zlobno zarogal Marat.

"Moj vihar," je zagrmel Danton.

Zdajci se je Marat razljutil, zasikal je ko gad:

"Dobro, Robespierre; dobro, Danton; nočeta me poslušati."

ti. Pa vama bom rekel resnico: izgubljena sta. Varuj se, Danton, tudi Vegniaud je imel velik gobec kot ti in pa kože, pa to ga ni obvarovalo pred žalostnim koncem. Le skomigaj z rameni, tvoj visok glas, tvoja rahla kravata, tvoje intimne večerje, tvoji široki žepi - to bo vse enkrat končalo na - giljotini. Ti, Robespierre, pa si "zmernež" pa to ti ne bo nič pomagalo. Pudraj se, maži se, kodraj se, nosi svilen perilo, kljub temu boš romal na morišče. Le beri razglas zaveznikov; končal boš kot morilec kralja."

"Čenče iz Koblenca," je zamrmral Robespierre skozi zobe. "Robespierre, jaz ne pobiram nobenih čenč. Iz mene govori ljudski glas, božji glas. Vidva sta mladiča. Koliko si star, Danton? Stiriintriideset. Koliko let šteješ, Robespierre? Triintriideset. Jaz pa živim od nekdaj, jaz sem prastaro življenje človeštva, jaz štejem šest tisoč let!"

"To je pravilno," je odvrnil Danton, "kakor Kaj, ki je šest tisoč let počival, zdaj pa je skočil iz luknje med ljudi, in to je Marat."

"Danton!" je zakričal Marat. V njegovih očeh je zablistala zlovesča svetloba.

"No - kaj?" je dejal Danton. Tako so se pomenkovali ti trije strašni možje - kakor oblaki, v katerih buči grom.

V IMENU ODBORA ZA JAVNO BLAGINJO

Pogovor se je nekaj časa prekinil. Levi se vznemirijo, če je med njimi kača. Robespierre je bil blede, Danton pa rdeč od srda. Maratov pogled je ugasnil, heroičen mir je zopet legel na njegovo obličje, ki so se ga bali najstrašnejši. Naenkrat je vstal, stopil proti vratom in pozdravil z zlovesčim glasom:

"Zbogom, gospoda!" Robespierre in Danton sta spreletel mraz. V tem hipu se je oglasilo iz ozadja sobe:

"Nimaš prav, Marat." Vsi so se obrnili. Ko je bil postal prepir najhujši, je nekdo neopaženo vstopil v sobo.

"Ah, ti si, državljani Cimourdain," je dejal Marat. "Dobro dan."

Bil je v resnici Cimourdain. "Se enkrat ti pravim, Marat, nimaš prav." Marat je postal zelen - to je bil njegov način obledeti. Cimourdain je nadaljeval: "Ti si nam koristen, Robespierre in Danton pa sta nam enako potrebna. Čemu si grozite? Sloga, sloga, sloga, državljani! Ljudstvo zahteva, da držite skupaj." S temi besedami je stopil Cimourdain bliže.

Danton in Robespierre sta ga poznala. Večkrat sta v konventu videla na tribinah tega mogočnega, mrkega moža, ki ga je ljudstvo spoštljivo pozdravljalo. Vendar ga je Robespierre, ki je bil velik formalist, vprašal:

"Državljan, kako ste prišli notri?" "On spada k škofijskim," je odgovoril Marat s precej ponižnim glasom.

Marat je ključoval konventu, vodil komuno, "škofijskih" pa se je bal. Tako je v vsaki revoluciji. Mirabeau je čutil, kako za njim iz neznane globine vstaja Robespierre, Robespierre je čutil, da se za njim dviga Marat, Marat je čutil, kako za njim vstaja Hébert, Hébert je čutil, da za njim vstaja Babeuf; eden radikalnejši od drugega. Dokler je odspodaj vse mirno, politik lahko koraka dalje, toda tudi najbolj revolucionarni politik ima pod seboj goreča tla; in kadar čuti pod svojimi nogami vreti one iste sile, ki jih je bil sam prikladal na dan, se zdrzne in vznemirjen obstane. Le ta je resnično genijalen revolucionar, kdor zna ločiti pokret, ki izvira iz nizke poželjivosti, od pokreta, ki ima svoj izvor v principih, in kdor prvega zna potlačiti, drugega pa podpirati.

Danton je videl, kako je Marat postal majhen. "O, državljani Cimourdain je vedno dobrodošel," je dejal, in mu ponudil roko. Potem je nadaljeval: "Primojdunaj, mi bomo državljani Cimourdainu razložili položaj. On prihaja kakor nalašč. Jaz zastopam goro, Robespierre odbor za javno blaginjo, Marat zastopa komuno, Cimourdain škofijo. Naj on odloči."

"Dobro," je dejal Cimourdain resno in preprosto. "Za kaj pa gre?"

"Za Vandejo," je odgovoril Robespierre. "Da, Vandeja je največja nevarnost," je rekel Cimourdain. "Vandeja je hujša kot deset Nemčij. Če hoče Francija živeti, je treba ubiti Vandejo."

S temi besedami se je Cimourdain Robespieru takoj prikupil. Vendar je le-ta vprašal Cimourdaina:

"Ali niste bili vi duhovnik?" Kajti Robespierre je bil takoj opazil na možu duhovniško obnašanje, ki ga je Robespierre

sam nekaj imel na sebi.

"Da, državljani," je odgovoril Cimourdain. "Kaj zato," se je oglasil Danton. "Če je duhovnik za kaj odtehta sto civilistov. Naši najboljši revolucionarji so duhovniki; abbé Grégoire je dosegel, da se je dekretirala odprava kraljestva."

"Da," se je posmehljivo vmešal ljubosumni Marat, "far je prekučil prestol, komedijant (Collot d'Herbois) pa je kralja samega brcnil z njega."

"Vrnimo se k Vandeji," je rekel Robespierre. "Kaj pa počenja Vandeja?" je vprašal Cimourdain.

"Voditelja ima." Kdo je to?"

"Nek bivši marquis de Lantenac, ki se izdaja za bretonskega kneza."

"Ga poznam," je rekel Cimourdain. "Bil sem pri njem duhovnik. To je nevarna človek."

"Da, strašen," je odgovoril Robespierre. "Zažiga vasi, ubija ranjence, kolje ujetnike in da streljati ženske." "Ženske?"

"Da, med drugimi je dal ustreliti mater treh otrok. Kaj se je zgodilo z otroci, nihče ne ve. Vrhtega je vodja, ki se res razume na vojsko."

"Vem," je rekel Cimourdain. Bil je v hanoverski vojski pod Richelieujem, v resnici jo je pa on vodil.

"Moža je treba usmrtiti," je nadaljeval Robespierre. "Kdo ga bo usmrtil?"

"Vi." "Jaz?"

"Da. Dal vam bom v to svrhu polnomoč odbora za javno blaginjo."

"Velja," je rekel Cimourdain.

Robespierre se je hitro odločil, če je bilo treba, kakor vsak pravi državnik. Vzel je belo polo papirja s tiskanim nadpisom: "Ena in nedeljiva republika francoska. Odbor za javno blaginjo."

Cimourdain je nadaljeval: "Če je on strašen, bomo mi še bolj. Boj do smrti temu možu! Osvobodil bom republiko Lantenaca, če je volja božja!"

"Bog je zastarel," se je oglasil Danton. "Jaz verujem v Boga," je odgovoril Cimourdain.

Robespierre je, resno pokimajoč z glavo, pritrdil. Cimourdain je vprašal:

"Komu bom dodeljen?" Robespierre je odgovoril:

"Poveljniku leteče kolone, ki je odposlana proti Lantenacu. Opozarjam vas pa: poveljnik je plemič."

"To pa se moram spet smejeti," je veselo zarjul Danton. "Plemič! No, pa kaj potem? S plemiči je ista stvar ko s farji. Biti plemič, je predsodek, biti principijelno proti plemičem, pa nič manjši. Robespierre, ali ni Saint-Just plemič?"

Anaharsis Cloots je baron. Naš prijatelj, Karol Hessen, ki ni nikoli zamudil ene naše seje v jakobinskem klubu pri franciškanih, je knez. Maratov intimus je marquis. Od prisednikov revolucijskega tribunala je eden duhovnik, drugi plemič, oba strumna republikanca."

"Pozabili ste predsednika revolucijskega tribunala samega," je vpletel Robespierre.

"Antonella?" "Da; on je marquis."

Oglasil se je zopet Cimourdain: "Državljan Danton, državljani Robespierre, vidva imata nemara prav. Toda ljudstvo ne zaupa ne plemiču ne duhovniku. Ako ima duhovnik nadzirati plemiča, potem je to strašna odgovornost, in duhovnik mora biti neizprosno."

"Se razume," je dejal Robespierre. "Vi boste imeli opraviti z mladim človekom. Morate ga voditi, toda previdno. Mož je odličen vojak, ki prihaja od porenske armade, kjer je delal naravnost čudeže hrabrosti in uvidevnosti. Že štirinajst dni drži starega Lantenaca s svojo kolono v šahu in ga potiska proti morju, tako da ne bo mogel nikamor uiti."

Lantenac je prebrisan kot star general, a naš oficir je drzen kot vsi mladi komandanti. Ima veliko zavistnikov in njegov predstojnik, generalni adjutant Léchelle je nanj ljubosumen. Léchelle hoče, da se operira počasi, on pa hoče Lantenaca hitro obkoliti in mu potisniti meč v rebra. Léchelle ga hoče dati radi nepokorščine ustreliti, Prieur de la Marne pa predlaga, naj imenujemo tega mladega junaka za generaladjutanta."

"Ta mladenič mora imeti velike sposobnosti," je dejal Cimourdain.

(Nadaljevanje na 14. strani)

STARI VODOMEC

(Vladimir Koševnikov)

Nemci so prispeli v vas in se udobno namestili. Najlepše koče so dobili častniki. Bili so vsi zamazani in polni uši. Okopati so se hoteli, vodo pa naj bi jim segreli v samovarjih. Vojaki so vaščanom pobrali samovarje in jih znosili v kočo oficirjev.

Kondratič je bil na kolhozu zaposlen kot vodomec. Nemci so za to njegovo delo kmalu zvedeli, ker je pred njegovo kočo stal voziček s sodom. Zapovedali so mu naj jim pripelje vode.

Kondratič je počasi odstopical k veliki mlaki in se je kar sramoval pogledati sovaščanom v oči. Pa kaj je hotel, če bi Nemcem odrekel, bi ga ubili.

Zvečer se je vrnil izmučen v svojo siromašno kočo in njegova stara ni hotela niti besedice spregovoriti z njim. Dolgo pa ni mogla izdržati, pa ga je zato nahrulila: "Kaj posedáš tu, švabski hlapec? Poberi kar imaš in zgini! Ni treba, da še mene ljudje obrekujejo!"

Nikita Kondratič je postal ves moder v obraz, tako je bil užaljen, vendar se je zdržal in odgovoril: "Kaj pa naj napravim, če pa nimam nobenega orožja, razen zajemalke za vodo. Če bi bilo po mojem, bi hudiče umival ne z vodo, pač pa z gnojico."

Stara pa je bila trmasta in jo je lepo pobrala k sosedom, tako jo je bilo sram.

In tako je posedal Kondratič na svojem vozičku in vozil vodo, vaščani pa ga niti pogledali niso. Zastonj je snemal svojo kučmo z glave pred znanci, nihče mu ni odgovoril na njegov pozdrav. Ko je Kondratič zajemal iz mlake vodo, mu je bilo tako hudo pri srcu, da bi najrajše sam skočil v vodo in da bi bilo s tem konec sramu.

Nemci so lepega dne hoteli obesiti Kostjo Fadejeva, pa jim zadeva ni šla dobro izpod rok. Zato so zapovedali Kondratiču, naj pripelje svoje vozilo s sodom k bližnjemu brzojavnemu drogu. Postavili so Kostjo na sod in ko so imeli opravka z vrvjo, je Kostja dejal: "Le poglej ti, stari hudič, kako bom sedaj umrl. Kasneje lahko pripoveduješ ljudem, da bodo vedeli." Pri tej priči je Nemcu, ki je stal poleg soda, z okovanim čevljem prizadejal tako brco v obraz, da se je Nemec nezavestno zvalil v sneg.

Kondratič je odšel k sorodnikom, da bi jim pripovedoval o junaški smrti Fadejeva. Nihče ga ni poslušal in celo Kostjeva mati je dejala: "Drži svoj umazani gobec in ne jemlji junaške smrti mojega sina na svoj izdajalski jezik. Zgubi se!"

Kondratič je odšel v svojo prazno kočo, snel uzdo in se hotel obesiti. V tem pa mu je padla druga misel v glavo: "Zakaj naj bi si brez koristi vzel življenje? Naj to rajši store Nemci."

Odšel je po vasi, da bi izzival Nemce. Nemški vojaki pa so se z njim samo šalili, misleči, da je pijan. Nekdo ga je udaril s pestjo v obraz in s tem je bila stvar končana. Kondratič je še nadalje vozil vodo.

Ko je zopet enkrat vozil svoj sod v oficirsko kočo, je zapazil, da so Nemci svoje uniforme, polne uši, izpostavili pred hišnimi vrati, misleč, da bodo uši zmrznile. Kondratič je previdno pogledal okrog sebe, nato pa izlil polno vedro vode na kup vojaških cunj. Zažvižgal je in odšel. Nihče ni ničesar opazil.

POVRATEK

S svojim sodom se je odpeljal k malim nemškim utrdbam, kjer so stali metalci min. Pa mu je padla v glavo dobra misel. Bilo je tako mrz, da je človeku slina zmrzavala v ustih. Nemci so se previdno stiskali v svojih luknjah. Stražarji so se zarili v slamo in izgledali kot pravi slammati možje. Starega vodomeca niso niti pogledali, saj je bil to njihov zvesti hlapec.

Tedaj pa je Kondratič iz soda zajel zajemalko vode in z njo nalil vse cevi metalcev min. Ko je izpraznil sod je zopet odcepljal k mlaki in nanovo napolnil sod. Ko se je Kondratič vračal proti vasi, je zaslišal močno streljanje. Staro kljuse je nagnal v galop naravnost proti oficirski koči. Nemci so letali vsi razburjeni in napol nagi, kajti njihove uniforme so ležale trde kot kamen pred vrati. Tedaj pa je Kondratič pričel Nemce polivati z vodo. Dva je polil od vrha do tal, medtem ko se je tretji stisnil in sprožil.

Bitka je bila zelo kratka. Nemški metalci granat so bili neuporabni. Sovjetski bojovníki so v naskoku zavzeli vas.

Ko so sovjetski vojaki dvignili Kondratiča, je dejal s šibkim glasom: "Le nič se ne razburjajte, mladiči, po mojih žilah teče topla kri in ne voda. Topla kri pa se tako hitro ne shladi."

Vojaki so ga prenesli v kočo. Bolničar ga je prevezal. Tedaj pa je pritekla tudi stara. Vse je zvedela. Hitro je zakurila peč, si brisala solze in jadikovala. Bolničar pa jo je tolažil: "Vaš častiti soprog je mož, ki ne pozebe tako hitro. Nemška

krogla mu ne bo upihnila življenja. S svojim današnjim podvigom pa je itak postal nesmrten."

Nato je pridrsala tudi mati Kostje Fadejeva in prinesla staremu kos slaščice. Vsedla se je na stolico poleg njegove postelje in ga s solzami v očeh prosila, naj bi ji povedal kako je umrl njen sin.

Kondratič se je s težavo dvignil, pogledal starki v obraz in spregovoril: "Z navadnimi besedami je to težko povedati. To bi lahko povedal samo tisti, ki tako lepo govori na radiu in vsa človeška srca stiska do solz. Takega sina ste imeli, mati. Ne jokajte, pač pa bodite samo ponosni! Jaz starec pa bom poljubil zemljo, kjer je stal vaš sin."

Kondratič je težko dihljal in se sesedel na blazino. Mati Kostje Fadejeva pa je tiho jokala materine solze.

Za pečko se je dvigal zopet vonj ljube domačnosti. Mogoče zato, ker je bilo v koči zopet enkrat toplo, mogoče tudi zato, ker so Nemci odšli. Vsak si lahko pač svoje misli...

NEKAJ RECEPTOV ZA NOVE MINISTRE

Po svoji izvolitvi za predsednika Z.A.D. je Lincoln sprejel enega svojih agitatorjev, Johna Bunna, ki se je strašno razburjal, da je Lincoln imenoval svojega nasprotnega za ministra. "Kako morate takega tepca napraviti za ministra?" se je razburjal John Bunn. — "Zakaj?" je vprašal Lincoln. — "Ta človek si domišlja, da je več kot vi, gospod predsednik". — "To je pa dobro", je odvrnil Lincoln, "če imate še takega takega, le kar k meni ga pošljite, vsi taki so vredni, da postanejo ministri".

Grant je bil eden najboljših generalov za časa Lincolna. Kakor je pač to navada so se našli neki generali zavidežni in zahtevali, da Granta odstavi. — "Zakaj pa!" je vprašal Lincoln. — "Preveč pijančuje." — "Kaj pa pije?" — "Žganje." — "Kje pa Grant naroča svoje žganje, ki mu daje tako korajžo. Rad bi ga naročil nekaj sodov tudi za vas, gospodje." — Z dolgim nosom so generali odšli.

Anglež se je razgovarjal z Lincolnom in se samozavestno potrkal na prsa: "To pa moram reči, da si noben pravi Anglež ne snaži čevljev sam, kakor si jih vi." Lincoln se je nasmehljaj in odgovoril: "Čigave pa potem snažijo?"

Nekega dne je predsednik Lincoln dobil črne koze. Vsa Bela hiša je bila kontumacirana, nobeden ni mogel k predsedniku. Lincoln je v tem času zapisal v svoj dnevnik: "Čudno, da sedaj ni nobenega k meni, ko bi lahko vsakomer nekaj dal."

Tudi njegovo vlado so kritizirali, kakor kritizirajo danes Rooseveltovo. Številne delegacije so prihajale in se pritoževale. Eni delegaciji teh kritikastrov je odgovoril: "Možje, recimo, da bi bilo vse vaše premoženje v zlatu na kanadski strani in zaupali bi nekemu, ki zna hoditi po vrvi, da ga prinese na ameriško stran. Ali bi vi šli in kukali to vrv ter vpili nad možem, ki nosi vaše premoženje na vrvi: 'Človek božji, bolj pokonci hodi, saj boš padel; ne na

ono stran, malo bolj na desno se nagni!' Ne! Še dihati bi si ne upali. Trepetali bi in ga ne motili. Tako dela moja vlada. V rokah nosi vaše blago in zelo težko je spraviti ga na varno."

Plemenitaš je nekoč stopil v njegovo armado in je Lincolnu zagotavljal, da spada njegov rod med največje plemenitaške družine Evrope. Lincoln mu je odvrnil: "Da, da, vaš rod gotovo ne bo nobena ovira, da ne bi v naši vojski napredovali, če se boste dobro obnašali..."

LETO STRAHOTE 1793

(Nadaljevanje z 12. strani)

"Ima pa eno napako," se je zdajci oglasil Marat. "Kakšno?" je vprašal duhovnik. "Je premil. V borbi je neizprosno, potem pa prizanaša. Pomiloščuje, ščiti nune, rešuje žene in hčere aristokratov, daje ujetnikom prostost in izpušča duhovnike."

"To je zelo velika napaka," je zamrmral Cimourdain.

"Zločin," je dejal Marat.

"Čestokrat," je rekel Robespierre.

"Skoro vedno," je zaključil "debat" Marat. "In kaj bi ti storil z republičanskim poveljnikom, ki bi dal rojalističnemu poveljniku prostost?" je nato vprašal Cimourdaina.

"Dal bi Léchellu nalog, da ga ustrelj."

"Ali pa giljotinira," je rekel Marat.

Danton se je zasmejal: "Meni bi bilo vseeno."

"Bodi prepričan," je strupeno dejal Marat, "da te zadene eno ali drugo." Potem pa se je obrnil zopet k Cimourdainu, ponavljajoč: "Torej, državljani Cimourdain, če bi se republičanski vodja izpozabil, ti mu daš odrezati vrat?"

"V štiriindvajsetih urah," je odgovoril Cimourdain. "Dobro, mi dodelimo državljana Cimourdaina kot komisarja odbora za ljudsko blaginjo poveljniku leteče kolone naše obrežne armade. Kako se že piše?"

Medtem ko je Robespierre brskal v papirjih, je Danton dejal: "Čisto prav. Duhovniku samemu ni zaupati, plemiču tudi ne; če pa bosta skupaj, bosta pazila drug na drugega."

Cimourdain je bil očitno ogorčen, se je pa zdržal. Robespierre je, držeč v roki nek akt, dejal:

"Tu je ime, državljani Cimourdain. Poveljnik, ki ga imate nadzirati, je bivši vicomte; piše se Gauvain."

Cimourdain je prebledel.

"Gauvain!" je vzkliknil.

"Da", je odgovoril Robespierre.

"No, kaj?" je vprašal Marat, ki je bil zapazil, kako je izginila vsa kri Cimourdainu z obraza.

"Stvar je sklenjena," je odgovoril Cimourdain.

Robespierre je vzel pero, ki je ležalo poleg njega, in je s svojo počasno, korektno in skrbno pisavo popisal papir, ki je imel nadpis odbora. Potem ga je izročil Dantonu v podpis, ta pa ga je predal Maratu, ki je še vedno opazoval bledega, a odločnega Cimourdaina.

Robespierre je izročil papir Cimourdainu, ki je bral:

Leto II. republike.

S tem podeljujemo državljani Cimourdainu, komisarju odbora za javno blaginjo, generalno polnomoč nad državljanom Gauvainom, poveljnikom leteče kolone obrežne armade.

28. junija 1793. Robespierre-Danton-Marat.

Medtem, ko je Cimourdain bral, ga je Marat opazoval. Kakor da govori sam s seboj, je mrmral: "Prav za prav bi bil potreben sklep konventa ali pa vsaj formalen sklep odbora za javno blaginjo: stvar ni čisto pravilna."

Robespierre pa je dejal:

"Ne smemo izgubiti niti minute. Jutri dobite svojo polnomoč v čisto zakoniti obliki, podpisano od vseh članov odbora. Kar imate zdaj v roki, je le začasno in vas bo priporočilo pri merodajnih osebah, s katerimi boste do jutri lahko že stopili v stik. Mi vas poznamo in vi lahko Gauvaina imenujete za generala ali ga pa pošljete na šafot. Polnomoč boste imeli v rokah jutri ob treh popoldne. Kdaj mislite odpotovati?"

"Ob štirih," je odgovoril Cimourdain.

In so se ločili.

Ko je Marat prišel domov, je sporočil svoji Simoni Evrard, da se bo jutri podal na sejo v konvent.

(Dalje prihodnjič)

Izpod latnika

DELEGACIJA N.O.V. V LONDONU. U.P. poroča: General Vladimir Velebit, ki je pred dnevi dospel s Slovincem majorjem dr. Vogelnikom v London kot posebni odposlanec maršala Tita, je zavezniškim novinarjem med drugim povedal tudi tole: "Ameriški vojaki so s sodelovanjem britanske vojske in N.O.V. izvršili številne uspešne podvige proti Nemcem v Jugoslaviji." V nadaljnjem je general Velebit povdaril, da bo šlo njegovo delo v Londonu za tem, da bi N.O.V. prejela čim večjo podporo v orožju in municiji s strani Velike Britanije in Amerike. Glede medzavezniške organizacije UNRRE, je general izjavil: "Jasno je, da bi se za to delo morale angažirati predvsem osebnosti, ki prihajajo iz Jugoslavije in ki edine poznajo dejanske potrebe jugoslovanskega ljudstva, kakor tudi sredstva, s katerimi bi se te potrebe zadovoljile. Povdariti moram, da Amerikanci in Angleži store vse kar morejo, da bi čim boljše organizirali pošiljanje orožja in municije v Jugoslavijo, vendar so naše potrebe z dneva v dan nujnejše. Čim več bomo orožja prejeli sedaj, tem manj ga bomo potrebovali pozneje." Govorec o operacijah v Jugoslaviji je general izjavil, da je N.O.V. sedaj v ofenzivi in pripravljena udariti z vso silo ter tako povezati razvoj dogodkov na zahodu Evrope in na ruskem bojišču. - V tej zvezi poroča Reuter, da je kralj Jurij sprejel danes v Buckinghamski palači brigadirja MacLeana, šefa anglo-ameriške vojaške misije pri maršalu Titu, ki mu je v podrobnostih poročal o aktivnosti N.O.V. Avdijenca je trajala dolgo časa in kralju je bila v podrobnostih obrazložena politična situacija v Jugoslaviji.

ČESTITKE GENERALA WILSONA. General Sir Henry Maitland Wilson, vrhovni poveljnik zavezniških sredozemskih oboroženih sil je poslal maršalu Titu posebno sporočilo, v katerem se z vso zahvalo izraža o operacijah, ki so jih izvedle enote N.O.V. pri izkrcanju na dalmatinska otoka Mljet in Korčula.

REŠEVANJE JUGOSLOVANSKE KRIZE. U.P. poroča, da je na potu za London hrvaški ban, dr. Šubašić, ki je povabljen na posvet glede rešitve jugoslovanske krize. Dr. Šubašić je v načelni opoziciji s sedanjo vlado. - Drugi viri poročajo iz Londona, da bo jugoslovanska kriza kmalu rešena, pri tem pa ne navajajo, v kakšni obliki se bo to zgodilo.

BOJI V SLOVENIJI. V Sloveniji trajajo že več časa ogorčeni boji, posebno na gorenjskem odseku bojišča. V okolici Kamnika so enote N.O.V. prešle v ofenzivo in prizadejale Nemcem težke izgube. Borbe trajajo tudi na Dolenjskem in v Slovenskem Primorju. Slovenski bojovníki so na železniški progi Ljubljana-Trst uničili dva vlaka. Zgorelo je 35.000 galonov bencina.

NOVE NEMŠKE ZADREGE NA TURŠKEM. Adolf Hitler ima v resnici s Turčijo same sitnosti. Najprej so dezertirali njegovi "najzanesljivejši" politični in vojaški agentje. Nato je Turčija ustavila vsak izvoz kroma. Sedaj se je pojavila tretja neprijetnost. Dr. Paulus, šef nemške informativne službe "Evropa," ki deluje v vseh nevtralnih državah kot trobilo prusijaške propagande, je nenadoma demisioniral. Poleg tega pa je tudi odklonil, da se vrne v Nemčijo. Pravijo, da še ni gotovo, če se bo obrnil do zaveznikov. Vsekakor je to za zaveznike zanimiva oseb-

nost, ki pozna v podrobnostih skrivnosti berlinske propagande, saj je do sedaj izvrševal berlinska naročila za sejanje nacističnih laži, ki naj bi vznemirile zaveznike. Možakar bi gotovo imel marsikaj zanimivega povedati.

TURČIJA JE PRIPRAVLJENA. Turki so Nemce strašno ozlovoljili, ko so jim odrekli nadaljnje dobave kroma in drugih za nemško vojno industrijo važnih sirovin. Nemška propaganda je o tej zadevi precej časa molčala, sedaj pa je prešla v ofenzivo proti Turkom. Na ta izzivjanja je turški minister odgovoril: "Turčija je pripravljena, da se upre vsakemu napadu in bo branila svoje življenjske interese z vso odločnostjo."

ROMUNSKI URADNIKI BREZ PLAČE. Romunski finančni minister je ustavil 1. maja vse plače državnim uradnikom. Nameščenci romunskega poslanstva v Ankari tudi še niso prejeli svojih mesečnih prejemkov. - Marsikomu in marsikje se tudi tako godi... **POPRAVI!** V številki 106 "Bazovice" dne 9. aprila popravi na strani 11. "Petega Evangelija II. del - Sveta družina" v 11. sonetu tretjo kitico, ki se glasi pravilno: Razneži hrepenenja ti - po domu, oznanja - sama dobra znamenja ti.

NOVE NASILNE REGRUTACIJE V SLOVENIJI. General Rupnik je pričel z novim nasilnim novačenjem po vsej Sloveniji, kamor sega seveda njegova zelo ozka oblast, ki se omejuje v glavnem samo še na Ljubljano. Hitler zahteva, da tudi Slovenci "branijo" evropsko trdnjavo. Pri tem pa dobro ve, da samo slovenska zemlja veže štiri nemške divizije, ki se ne smejo ganiti. - Tudi Mussolini je pričel v Julijski Krajini gonjo na slovenske vojne obvezance. V koncentracijskih taboriščih v gornji Italiji je bilo več tisoč Slovencev mobiliziranih. Namerala je jih uvrstiti v laške enote, ki operirajo proti partizanom v Severni Italiji. Želimo našim rojakom, da bi čimprej dosegli svoje brate v svobodi in v vrstah N.O.V.!

VPRAŠANJE 20000 SLOVENCEV V SARDINIJI. Major N.O.V., dr. Vogelnik je v Londonu sprožil vprašanje 20 tisoč Slovencev, ki so še vedno pod Badoglijevo oblastjo v Sardiniji. Britanski časniki so prinesli nekaj podrobnosti o trpljenju teh naših rojakov in trdno pričakujemo, da bo Antifašističnemu komitetu v Londonu, ki mu predseduje Primorec, prof. dr. Furlan, uspelo pozanimati za to sramotno vprašanje politične kroge v Veliki Britaniji. N.O.V. je vendar zavezniška vojska, medtem ko se o laški vojski še ne da povedati nobena definicija. Naši fantje v Badoglijevi vojski ne bodo služili, med tem ko so se v N.O.V. vsi priglasili.

POMAGAJTE JUGOSLOVANSKIM BOJEVNIKOM!

PETEK IN SOBOTA, 12. IN 13. MAJA STA DNEVA ZAVEZNIŠKE SOLIDARNOSTI V KORIST JUGOSLOVANSKIH BOJEVNIKOV. OBA DNEVA BODO POBIRALI PROSTOVOLJNI NABIRALCI PRISPEVKE. PRISPEVAJTE VSI, VSAK PO SVOJIH MOČEH ZA POMOČ RODBINAM JUNAŠKIH BRATOV V JUGOSLAVIJI!

ՇԵՄ
ԿԵՆ ՔԱՐԵՆԻ

